

จีนกับกฎหมายความปลอดภัยทางไซเบอร์

กรุงเทพธุรกิจ มองจีนมองไทย

● **ดร.อาร์ม ตั้งนิรันดร**

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผอ. ศูนย์จีนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กฎหมายความปลอดภัยทางไซเบอร์ของจีนเป็นรากฐานของการกำกับดูแลความปลอดภัยของข้อมูลและความปลอดภัยทางไซเบอร์ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล คำถามที่น่าสนใจคือกฎหมายดังกล่าวต่างจากแนวคิดการกำกับดูแลความปลอดภัยทางไซเบอร์ของโลกตะวันตกอย่างไร?

ผมได้ดำเนินโครงการศึกษากฎหมายความปลอดภัยทางไซเบอร์กับการกำกับดูแลเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศจีน เพื่อถอดบทเรียนสำหรับเศรษฐกิจดิจิทัลในยุคไทยแลนด์ 4.0 ภายใต้แผนงานบูรณาการยุทธศาสตร์เป้าหมาย (Spearhead) ด้านสังคม คนไทย 4.0 สนับสนุนโดยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ จากการศึกษพบว่ากฎหมายความปลอดภัยทางไซเบอร์ของจีนสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของรัฐบาลจีนในการอ้างอำนาจอธิปไตยบนโลกอินเทอร์เน็ตอย่างเด่นชัด

ในขณะที่แนวคิดตะวันตกแต่เดิมมองว่าไซเบอร์สเปซเป็นโลกเสรี แต่จีนกลับมองว่าไซเบอร์สเปซต้องอยู่ในความควบคุมของรัฐ ด้วยการมอบอำนาจให้รัฐบาลในการระบุและควบคุมพฤติกรรมต่างๆ บนโลกออนไลน์ที่ไม่เหมาะสม

การทำความเข้าใจกฎหมายความปลอดภัยทางไซเบอร์ของจีนจึงควรพิจารณาผ่านมุมมองพิเศษของจีนขอบเขตของความปลอดภัยทางไซเบอร์ของจีนกว้างขวางกว่าของชาติตะวันตก ในขณะที่ชาติตะวันตกเน้นเรื่องความปลอดภัยของระบบและโครงสร้างพื้นฐานเป็นสำคัญ ในประเทศจีนความปลอดภัยทางไซเบอร์มีความหมายกว้างโดยรวมถึงการรักษาเสถียรภาพทางการเมืองและสังคมด้วย

ภายใต้การบังคับใช้ของกฎหมายความปลอดภัยทางไซเบอร์ของจีน ผู้ให้บริการทางโครงข่ายซึ่งประกอบกิจการอันเกี่ยวข้องกับระบบโครงสร้างพื้นฐานสำคัญจะถูกบังคับให้มีส่วนร่วมในการปกป้องความมั่นคงของรัฐด้วย

จีนยังมีมาตรการบังคับให้บริษัทเทคโนโลยีต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในท้องที่ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจได้รับความเสี่ยงจากการถูกสอดแนมโดยรัฐบาลท้องถิ่น และถึงแม้ว่ากฎหมายจะมีบทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แต่กฎหมายความปลอดภัยทางไซเบอร์ก็ยังให้อำนาจรัฐบาลในการเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้น อันยอมนำไปสู่การรั่วไหลของข้อมูลอยู่นั่นเอง

นี่จึงเป็นสาเหตุที่เราเห็นกระแสการตั้งข้อกังวลเกี่ยวกับบริษัทเทคโนโลยีจีนและการใช้เทคโนโลยีจีน ไม่ว่าจะเป็นกรณีของ Tiktok หรือ Huawei โดยนักวิจารณ์ฝั่งตะวันตกมักอ้างถึงกฎหมาย

ความปลอดภัยทางไซเบอร์ของจีนที่สะท้อนความเป็นไปได้ที่รัฐจีนจะทำการแทรกแซงเพื่อเข้าถึงข้อมูล โดยอ้างเหตุผลด้านความมั่นคง

อย่างไรก็ตาม ในวงวิชาการในปัจจุบันมีข้อชวนสังเกตว่าในประเทศตะวันตกเองกลับเริ่มมีกระแสหันมาเดินตามโมเดลจีนบ้างเช่นกัน เนื่องจากโลกตะวันตกเองก็เริ่มกังวลเรื่องภัยคุกคามต่อความมั่นคง การแข่งขันทางเทคโนโลยีกับฝ่ายจีน และมองประเด็นเหล่านี้ผ่านกรอบคิดเรื่องความปลอดภัยทางไซเบอร์

ตัวอย่างที่ชัดเจน เช่น กฎหมายการเข้ารหัสข้อมูลของประเทศออสเตรเลีย ซึ่งบังคับให้บริการผู้ให้บริการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ยอมให้รัฐตำรวจ หรือข้าราชการในองค์การ

เกี่ยวกับความปลอดภัยเข้าถึงข้อมูลที่เข้ารหัสหรือเป็นความลับของผู้ใช้งานโดยที่ผู้ใช้งานไม่รู้ตัว เพื่อจัดการอาชญากรรม การก่อการร้าย และดูแลความมั่นคงของประเทศ

หรือเช่นร่างกฎหมายรัฐบัญญัติความมั่นคงของชาติและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (National Security and Personal Data Protection Act) ของสหรัฐ ซึ่งจะบังคับให้บริษัทต่างๆ ในสหรัฐต้องไม่ถ่ายโอนข้อมูลของพลเมืองอเมริกันที่เก็บได้ในประเทศไปเก็บไว้ที่ประเทศอื่นที่มีความน่ากังวล เช่น จีนหรือรัสเซีย

บทเรียนด้านกฎหมายที่สำคัญสำหรับประเทศไทยก็คือ ในการวางแนวทางการกำกับดูแลเศรษฐกิจดิจิทัลในยุคไทยแลนด์ 4.0 มีความจำเป็นจะต้องพิจารณาถึงการสร้างสมดุลระหว่าง 2 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดเสรีนิยมกับแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับความมั่นคง ผ่านการวางกลไกทางกฎหมายที่เหมาะสม โดยต้องออกแบบเกณฑ์หรือมาตรฐานที่จำกัดการใช้ดุลยพินิจของรัฐเกินสมควร

ในกฎหมายของไทยในบางเรื่องยังขาดการออกแบบกลไกหรือเกณฑ์ที่ชัดเจน แต่มักอาศัยการให้ดุลยพินิจแก่เจ้าหน้าที่รัฐด้วยภาษากฎหมายที่กำกวมและเปิดให้มีการตีความเพื่อใช้ดุลยพินิจได้อย่างกว้างขวาง

ตัวอย่างเช่นในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ซึ่งมีข้อยกเว้นเป็นกฎหมายที่อ้างเหตุผลด้านความมั่นคงและให้อำนาจฝ่ายบริหารได้โดยปราศจากการใช้คำสั่งศาล

ขณะที่ในตัวอย่างกฎหมายการเข้ารหัสของออสเตรเลียนั้น เจ้าหน้าที่สามารถขอความช่วยเหลือจากผู้ให้บริการโดยต้องมีหมายศาล มีเกณฑ์ชัดเจนระบุถึงเหตุผลของเจ้าหน้าที่ในการใช้อำนาจตามกฎหมาย และในทางเทคนิคก็เพียงบังคับให้ผู้ให้บริการสร้างช่องทางพิเศษไว้เตรียมพร้อม ซึ่งแตกต่างจากแนวทางของ

กรุงเทพธุรกิจ

Krungthep Turakij
Circulation: 160,000
Ad Rate: 1,400

Section: First Section/พิเศษ

วันที่: พุธที่ 16 กรกฎาคม 2563

ปีที่: 33

ฉบับที่: 11620

หน้า: 6(ล่าง)

Col.Inch: 51.11

Ad Value: 71,554

PRValue (x3): 214,662

คลิป: ชาว-ดำ

คอลัมน์: มองเงินมองไทย: จับกับกฎหมายความปลอดภัยทางไซเบอร์

เงินที่ขาดกลไกในการจำกัดการใช้ดุลยพินิจ
ของรัฐ

ดังนั้น ในโลกไซเบอร์ของคนไทย 4.0
หลักคิดเรื่องการทำกับดูแลความปลอดภัย
ทางไซเบอร์ต้องอาศัยการสร้างสมดุลทั้ง
คุณค่าในเรื่องความมั่นคงของรัฐและคุณค่า
เสรีนิยมไปพร้อมกัน